

657

Besluit van 18 augustus 1994, houdende nadere omschrijving van gevallen waarin het geslacht bepalend is, van gevallen waarin het de bescherming van de vrouw betreft, van gevallen waarin uiterlijke kenmerken die samenhangen met het ras van een persoon bepalend zijn en van gevallen waarin de nationaliteit bepalend is (Besluit gelijke behandeling)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse Zaken van 29 april 1994, nr. CW94/409, stafafdeling Constitutionele Zaken en Wetgeving, gedaan mede namens Onze Minister van Justitie, de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Onze Minister van Onderwijs en Wetenschappen en Onze Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur;

Gelet op artikel 2, zesde lid, van de Algemene wet gelijke behandeling;

Gezien het advies van de Emancipatieraad (advies van 14 oktober 1993, nr. IV/06/93) en het advies van de Commissie gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de arbeid (advies van 5 oktober 1993, nr. 93/CMS/1621);

De Raad van State gehoord (advies van 12 juli 1994, No. W04.94.0238);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Binnenlandse Zaken van 9 augustus 1994, nr. CW94/851, stafafdeling Constitutionele Zaken en Wetgeving, uitgebracht mede namens Onze Minister van Justitie, de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Onze Minister van Onderwijs en Wetenschappen en Onze Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1

Als gevallen waarin het geslacht bepalend is, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel a, van de Algemene wet gelijke behandeling, alsmede waarin het de bescherming van de vrouw betreft, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel b, van die wet, worden aangemerkt die gevallen die behoren tot één of meer van de volgende categorieën:

a. de toegang tot de beroepsactiviteiten en de hiervoor noodzakelijke opleidingen, bedoeld in artikel 5, derde lid, aanhef en onderdeel b, van de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen, en die, bedoeld in

artikel 1 van het Besluit beroepsactiviteiten waarvoor het geslacht bepalend kan zijn;

b. de bescherming van de gezondheid alsmede de geneeskundige behandeling of verzorging, waaronder begrepen geneeskundig onderzoek, in verband met zwangerschap, moederschap, de voortplantingsfunctie van de mens of anderszins de lichamelijke verschillen tussen mannen en vrouwen betreffende, voor zover voor een doelmatige bescherming dan wel behandeling of verzorging onderscheid op grond van geslacht nodig is;

c. de bescherming van de zedelijkheid van personen jonger dan zestien jaar;

d. het gebruik van sanitaire voorzieningen, baden, sauna's of slaap- of kleedruimten die zijn bestemd voor gebruik door twee of meer personen, voor zover voor mannen en vrouwen gelijkwaardige voorzieningen aanwezig zijn;

e. de bescherming tegen of bestrijding van seksueel geweld of seksuele intimidatie of de hulpverlening aan slachtoffers van seksueel geweld of seksuele intimidatie, voor zover voor een doelmatige bescherming, bestrijding of hulpverlening onderscheid op grond van geslacht nodig is;

f. de deelname aan schoonheidswedstrijden voor zover het geslacht van belang is in verband met het doel van de wedstrijd;

g. de deelname aan activiteiten op het terrein van spel of sport, voor zover een relevant verschil bestaat tussen de gemiddelde prestaties van mannen en vrouwen, dan wel voor zover het de toelating tot voor mannen en vrouwen gescheiden activiteiten in internationaal verband betreft en in internationaal verband afspraken zijn gemaakt of regels gelden die meebrengen dat eisen worden gesteld aan het geslacht van de deelnemers;

h. de verzekering van een risico dat afhankelijk is van het leven van een persoon tegen een van het geslacht van die persoon afhankelijke premie, voor zover het verschil in levensverwachting tussen mannen en vrouwen het verschil in premie redelijkerwijs meebrengt;

i. het verlenen van diensten die uitsluitend kunnen worden verleend aan mannen dan wel vrouwen.

Artikel 2

Als gevallen waarin uiterlijke kenmerken die samenhangen met het ras van een persoon bepalend zijn, bedoeld in artikel 2, vierde lid, van de Algemene wet gelijke behandeling worden aangemerkt, die gevallen die behoren tot één of meer van de volgende categorieën:

a. de uitoefening van het beroep of de activiteit van acteur, danser of kunstenaar, voor zover het beroep of de activiteit betrekking heeft op het vertolken van een bepaalde rol;

b. de uitoefening van het beroep of de activiteit van mannequin die bepaalde kledingstukken moet tonen door deze te dragen, van model voor beeldend kunstenaars, fotografen, cineasten, kappers, grimeurs en schoonheidsspecialisten, voor zover in redelijkheid eisen kunnen worden gesteld aan uiterlijke kenmerken;

c. de deelname aan schoonheidswedstrijden voor zover met het ras van een persoon samenhangende kenmerken van belang zijn in verband met het doel van de wedstrijd;

d. het verlenen van diensten die uitsluitend kunnen worden verleend aan personen met bepaalde uiterlijke kenmerken.

Artikel 3

Als gevallen waarin de nationaliteit bepalend is, bedoeld in artikel 2, vijfde lid, onderdeel b, van de Algemene wet gelijke behandeling, worden

aangemerkt die gevallen die behoren tot één of meer van de volgende categorieën:

- a. de samenstelling van lokale en nationale ploegen voor spel of sport, voor zover de opstelling van deze ploegen alleen van belang is voor de sport of het spel en als zodanig buiten de economische activiteit staat;
- b. het voorbehouden aan onderdanen van een staat van het recht om als speler deel te nemen aan wedstrijden, voor zover dit geschiedt op grond van een regeling of praktijk van een organisatie op het terrein van spel of sport, waarbij buitenlandse spelers van deelname aan bepaalde wedstrijden worden uitgesloten om niet-economische redenen die verband houden met het specifieke karakter en kader van deze wedstrijden en waarbij het uitsluitend om de sport of het spel als zodanig gaat.

Artikel 4

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag waarop de Algemene wet gelijke behandeling in werking treedt.

Artikel 5

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit gelijke behandeling.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 18 augustus 1994

Beatrix

De Minister van Binnenlandse Zaken,
D. I. J. W. de Graaff-Nauta

De Minister van Justitie,
A. Kosto

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
R. L. O. Linschoten

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
J. M. M. Ritzen

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
E. Borst-Eilers

Uitgegeven de *dertigste* augustus 1994

De Minister van Justitie,
W. Sorgdrager

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, vijfde lid jo. vierde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State

NOTA VAN TOELICHTING

1. Algemeen

1.1. De Algemene wet gelijke behandeling (hierna te noemen: de wet) geeft in artikel 2 enkele algemeen geldende uitzonderingen op het in die wet neergelegde verbod van onderscheid. Dat verbod geldt ten aanzien van de gronden geslacht, ras en nationaliteit ingevolge artikel 2, tweede, vierde en vijfde lid, onderdeel b, van de wet niet:

- in gevallen waarin het geslacht bepalend is,
- in gevallen waarin het de bescherming van de vrouw betreft, met name in verband met zwangerschap en moederschap,
- in gevallen waarin uiterlijke kenmerken die samenhangen met het ras van een persoon bepalend zijn en
- in gevallen waarin de nationaliteit bepalend is.

Artikel 2, zesde lid, van de wet bepaalt dat deze gevallen bij algemene maatregel van bestuur nader worden omschreven. Het onderhavige besluit strekt tot uitvoering van deze bepaling.

1.2. Het begrip «bepalend» in artikel 2 van de wet ziet op een specifieke groep van gevallen waarin onderscheid objectief gerechtvaardigd is. Het begrip geeft aan dat het onderscheid naar heersende maatschappelijke opvattingen dwingend volgt uit de aard van het geval of de omstandigheden waaronder het onderscheid wordt gemaakt. Het gaat daarbij bovendien om gevallen waarin in redelijkheid geen twijfel bestaat over de rechtvaardiging of noodzaak van het onderscheid. Bij de parlementaire behandeling van de wet is ten aanzien van de inhoud van het begrip «bepalend» opgemerkt dat dit naar tijd en plaats kan verschillen¹. Of kenmerken bepalend zijn, hangt namelijk ook af van algemeen aanvaarde opvattingen over de noodzakelijkheid of functionaliteit van het onderscheid. Het is derhalve noodzakelijk en in overeenstemming met de bedoeling van de wetgever bij dit besluit aan te sluiten bij heersende maatschappelijke opvattingen.

1.3. Het doel van het onderhavige besluit is binnen de grenzen van artikel 2, zesde lid, van de wet, de daarin bedoelde gevallen met het oog op de rechtszekerheid nader te omschrijven. Vooral ten einde te beperken dat in de praktijk in de door de wetgever niet bedoelde gevallen een beroep wordt gedaan op de in artikel 2, tweede, vierde en vijfde lid, onderdeel b, van de wet algemeen geformuleerde uitzonderingen, heeft de wetgever het wenselijk geacht dat deze gevallen bij algemene maatregel van bestuur nader worden omschreven.

1.4. Bij de parlementaire behandeling van de wet werd opgemerkt dat artikel 2, tweede lid, onderdeel a, niet alleen ziet op situaties waarin de fysieke verschillen tussen mannen en vrouwen van belang zijn, maar – mede met het oog op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van andere personen – ook op persoonlijke opvattingen van die personen, bij voorbeeld situaties waarbij lichamelijk contact een rol speelt zoals bij de verpleging en lichamelijke verzorging van personen². Het aantal gevallen waarin de met het ras samenhangende uiterlijke kenmerken bepalend zijn, werd door de wetgever minder groot geacht. Ook voor wat betreft gevallen waarin de nationaliteit bepalend is, werd door de wetgever slechts aan een beperkt aantal gevallen gedacht. Waar het hier om gaat is het uitsluiten van buitenlanders bij de samenstelling van teams voor sport en spel bij competitie tussen landen om niet-economische redenen.

1.5. Dit besluit heeft geen financiële gevolgen en heeft geen nadelige gevolgen voor de positie van vrouwen of minderheden. Aan de Landelijke

¹ Kamerstukken II 1991/92, 22 014, nr. 10, blz. 35.

² Kamerstukken II 1991/92, 22 014, nr. 5, blz. 23.

Advies- en Overlegstructuur voor het minderhedenbeleid, de Emancipatieraad en de Commissie gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de arbeid is de mogelijkheid geboden over dit besluit een advies te geven. Voorts is aan de meest betrokken belangenorganisaties de mogelijkheid geboden over dit besluit een standpunt kenbaar te maken. Deze mogelijkheid is geboden aan: het Landelijk Bureau Racismebestrijding te Utrecht, het Nederlands Centrum Buitenlanders te Utrecht, het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten te Leiden, de Nederlandse Vereniging van Levensverzekeraars NVL te Den Haag en het Clara Wichmann Instituut te Amsterdam. Over het besluit zijn adviezen ontvangen van de Emancipatieraad en de Commissie gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de arbeid en zijn reacties ontvangen van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten en het Landelijk Bureau Racismebestrijding. Het besluit en de toelichting zijn aan de hand van de ontvangen adviezen en reacties aangepast. De onderdelen van het besluit en de toelichting die blijkens de ontvangen adviezen en reacties aanleiding gaven tot vragen of misverstanden, zijn verduidelijkt of aangevuld.

2. Structuur van het besluit

2.1. In verband met de door de wetgever met het besluit beoogde rechtszekerheid, kan worden gesteld dat het niet de bedoeling van de wetgever is geweest dat het besluit een nauwkeurige beschrijving zou omvatten van alle denkbare gevallen als bedoeld in artikel 2, tweede, vierde en vijfde lid, onderdeel b, van de wet. Slechts indien het met het oog op de rechtszekerheid wenselijk is een nauwkeurige omschrijving van bedoelde gevallen te geven, wordt die beschrijving in dit besluit gegeven. In andere gevallen kan in dit besluit worden volstaan met een meer globale omschrijving van de desbetreffende categorie van gevallen. Voorts is het slechts nodig die gevallen te omschrijven die zich in de praktijk kunnen voordoen binnen de reikwijdte van de artikelen 5, 6 en 7 van de wet.

2.2. Hoewel de categorieën in dit besluit zo concreet mogelijk zijn omschreven, is onontkoombaar dat omschrijvingen in dit besluit soms abstract en voor nadere interpretatie vatbaar zijn. Dit is echter een gevolg van het gegeven dat de wet op vele en zeer verschillende terreinen van het maatschappelijk leven van toepassing is. De gevallen, bedoeld in artikel 2, zesde lid, van de wet die zich in de praktijk zullen voordoen, zijn zeer verschillend. Dit brengt noodzakelijkerwijs met zich dat de omschrijving van een bepaalde categorie meer abstract zal zijn dan van een andere. Dit brengt voorts mee dat een bepaald geval van onderscheid onder meer dan één omschrijving in dit besluit kan vallen.

2.3. De keuze voor het neutrale begrip «onderscheid» in de wet brengt mee dat tal van gevallen waarin het zonneklaar is dat geen sprake is van discriminatie, vallen onder de categorieën van gevallen die in dit besluit nader worden omschreven. De wetgever heeft echter bewust ervoor gekozen onderscheid behoudens specifieke uitzonderingen te verbieden. Bij de parlementaire behandeling van de wet is uiteengezet waarom voor die systematiek is gekozen¹. Voor dit besluit is die systematiek een vaststaand gegeven. Het gegeven dat een bepaald geval gerekend kan worden tot de in het besluit omschreven categorieën, betekent overigens niet dat onderscheid verplicht zou zijn of dat gelijke behandeling niet zou zijn toegestaan. Het gegeven dat de wet, door de toepasselijkheid van een of meer van de uitzonderingen op het verbod van onderscheid, het onderscheid niet verbiedt, houdt geenszins de verplichting in om in de bedoelde gevallen onderscheid te maken.

¹ Zie o.a. Kamerstukken II 1990/91, 22 014, nr. 3, blz. 2, nr. 5, blz. 29-33, nr. 10, blz. 16-18, alsmede handelingen 1992/93, blz. 3502, 3596 en 3598.

2.4. In het besluit worden limitatief en per grond (geslacht, ras en nationaliteit) afzonderlijk de categorieën van gevallen omschreven waarop artikel 2, tweede, vierde en vijfde lid, onderdeel b, van de wet betrekking heeft. Indien in dit besluit een categorie van gevallen slechts onder een of meer voorwaarden of in een beperkt aantal situaties als de in de wet bedoelde gevallen kan worden aangemerkt, wordt dit in het besluit tot uitdrukking gebracht door de woorden «voor zover» in de desbetreffende omschrijving van de categorie van gevallen.

2.5. Het besluit bevat een omschrijving van de categorieën van gevallen waarin het geslacht bepalend is en omschrijft de gevallen waarin het de bescherming van de vrouw betreft, met name in verband met zwangerschap en moederschap. De gevallen waarin het de bescherming van de vrouw betreft, zijn verbijzonderingen van (een aantal) gevallen waarin het geslacht bepalend is. Het onderscheid tussen de gevallen, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel a, van de wet en die bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel b, van de wet is daarmee niet altijd duidelijk. Hoewel artikel 2 van de wet deze twee soorten gevallen onderscheidt, zijn voor de duidelijkheid en mede naar aanleiding van de naar aanleiding van het voorontwerp van het besluit ontvangen adviezen en reacties de gevallen waarin het geslacht bepalend is en de gevallen waarin het de bescherming van de vrouw betreft, in dit besluit niet afzonderlijk omschreven, maar samengevoegd in één opsomming van categorieën.

3. Verhouding tot andere regelgeving

3.1. Het verbod om onderscheid te maken tussen mannen en vrouwen bij de toegang tot en tijdens de arbeid is geregeld in de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen en de artikelen 1637ij, 1639e en 1639h van Boek 7A van het Burgerlijk Wetboek. Aangezien die wetgeving een uitputtende regeling bevat ter uitwerking van de Europese regelgeving inzake de gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de arbeid, is in artikel 4 van de wet neergelegd dat de wet de desbetreffende wettelijke regels onverlet laat. De bepalingen van bedoelde wetgeving hebben ingevolge artikel 4 van de wet voorrang; dit geldt zowel voor de verbodsbepalingen als voor bepalingen die uitzonderingen behelzen¹. Ook de aanduiding van beroepsactiviteiten en hiervoor noodzakelijke opleidingen waarvoor het geslacht bepalend kan zijn in het kader van die wetgeving, wordt derhalve onverlet gelaten. De wet is aldus slechts van toepassing voor zover het onderscheid betreft dat buiten de reikwijdte van bedoelde wetgeving valt. In verband daarmee zijn ook artikel 119 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (EG-verdrag) en de jurisprudentie ter zake slechts van belang voor de wetgeving inzake de gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het terrein van de arbeid. Voor dit besluit zijn zij derhalve niet van belang.

Concreet betekent het vorenstaande voor het onderhavige besluit, dat met betrekking tot de grond geslacht vooral artikel 7 van de wet van belang is. Ten aanzien van de gevallen waarin het geslacht bepalend is op het terrein van de arbeid, is de omschrijving daarvan in artikel 5, derde lid, van de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen en het Besluit beroepsactiviteiten waarvoor het geslacht bepalend kan zijn, afdoende en uitputtend gegeven en is die omschrijving zonder meer geschikt voor toepassing van de wet. Voorts is de doorwerking van die gevallen in situaties waarin de wetgeving inzake de gelijke behandeling van mannen en vrouwen niet van toepassing is, mogelijk. Derhalve is bij dit besluit gekozen voor een rechtstreekse verwijzing naar de in die wetgeving omschreven gevallen.

¹ Zie paragraaf 7.1 van de memorie van toelichting op wetsvoorstel 22 014 (Kamerstukken II 1990/91, 22 014, nr. 3, blz. 11).

3.2. De bescherming van vrouwen heeft ook een plaats gekregen in artikel 11, eerste lid, onderdeel f, van het op 18 december 1979 te New York tot stand gekomen Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (Trb. 1980, 146), dat spreekt over het verzekeren van het recht van vrouwen op bescherming van de gezondheid en op veilige arbeidsomstandigheden, met inbegrip van de zorg voor het behoud van de voortplantingsfunctie. Artikel 11, tweede lid, onderdeel d, van het verdrag verplicht de staten op het terrein van de arbeid passende maatregelen te nemen om bijzondere bescherming te bieden aan vrouwen tijdens zwangerschap in soorten arbeid waarvan is gebleken dat die arbeid schadelijk is voor zwangere vrouwen. Het onderhavige besluit is daarmee in overeenstemming. In dit verband kan bovendien worden gewezen op de richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 19 oktober 1992 inzake de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid op het werk van werkneemsters tijdens de zwangerschap, de bevalling en tijdens de lactatie¹. Het onderhavige besluit is in overeenstemming met de doelstelling van die richtlijn.

3.3. In de adviezen over en reacties op het besluit zijn opmerkingen gemaakt over de relatie tussen dit besluit en artikel 5, derde lid, van de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen en het daarop gebaseerde besluit. De regelgeving ter zake wordt ingewikkeld dan wel onvoldoende duidelijk en inzichtelijk gevonden.

De wetgever heeft uitdrukkelijk de bestaande wetgeving inzake de gelijke behandeling van mannen en vrouwen in stand willen laten. Op enkele punten wijkt de systematiek en de terminologie van die wetgeving bovendien af van de wet. Bedoelde wetgeving is uitsluitend van toepassing op het terrein van de arbeid en betreft uitsluitend een verbod van onderscheid op grond van geslacht. De Algemene wet gelijke behandeling heeft een ruime reikwijdte – de wet bestrijkt tal van terreinen van het maatschappelijk leven – en betreft naast de grond geslacht ook een aantal andere gronden. Een integratie van het Besluit beroepsactiviteiten waarvoor het geslacht bepalend kan zijn en het onderhavige besluit achten wij zonder integratie of ten minste harmonisatie van de bedoelde wetgeving, niet aangewezen. Een herziening van het Besluit beroepsactiviteiten waarvoor het geslacht bepalend kan zijn, wordt overigens niet op korte termijn overwogen. Bij de evaluatie van de onderhavige wetgeving zal worden gezien of het wenselijk is deze wetgeving te harmoniseren of zelfs te integreren.

4. Evaluatie

Bij de totstandkoming van de wet is in verband met het onderhavige besluit opgemerkt dat voorop dient te staan dat het van tijd en plaats afhankelijk is wat onder het bepalend zijn van het geslacht kan worden verstaan en dat de vraag of terecht een beroep op de bepalendheid van het geslacht wordt gedaan, moet worden beantwoord aan de hand van het concrete geval. Wij zijn in verband daarmee ten aanzien van het onderhavige besluit van mening dat periodiek dient te worden nagegaan of het gezien de maatschappelijke ontwikkelingen gerechtvaardigd is een bepaalde beschrijving van een categorie van gevallen te handhaven. In elk geval zal ingevolge artikel 33 van de wet elke vijf jaar een verslag over de werking in de praktijk van de wet worden opgesteld. Bij die gelegenheid zal derhalve ook het onderhavige besluit aan een evaluatie worden onderworpen. Daarmee zal dan voor wat de onderhavige wetgeving betreft, tevens worden voldaan aan de uit artikel 11, derde lid, van het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen voortvloeiende verplichting om de voor

¹ Richtlijn van de Raad van de EG nr. 92/85/EEG, PbEG 1992, L 348/1 (de tiende bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, eerste lid, van richtlijn nr. 89/391/EEG).

vrouwen beschermende wetgeving met geregelde tussenpozen opnieuw te bezien.

5. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Dit artikel ziet op de gevallen waarin het geslacht bepalend is, daaronder begrepen de gevallen waarin het de bescherming van de vrouw betreft. Als hiervoor gezegd, is het niet noodzakelijk naast artikel 5, derde lid, onderdeel b, van de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen en het Besluit beroepsactiviteiten waarvoor het geslacht bepalend kan zijn, binnen de reikwijdte van de artikelen 5 en 6 van de wet (op het terrein van de arbeid) nogmaals aan te geven in welke gevallen sprake is van gevallen waarin het geslacht bepalend is. In dit besluit wordt derhalve volstaan met een (dynamische) verwijzing naar artikel 5, derde lid, van de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen en het daarop gebaseerde besluit. De gevallen die zich voordoen op de terreinen waarop artikel 7 van de wet ziet, worden in dit besluit echter wel nader omschreven.

Onderdeel a

Het geestelijk ambt wordt in artikel 5, derde lid, onderdeel a, van de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen als een beroepsactiviteit aangemerkt waarvoor het geslacht bepalend kan zijn. Artikel 3, onderdeel b, van de Algemene wet gelijke behandeling zondert het geestelijk ambt geheel uit van de toepasselijkheid van de wet en valt dus buiten de gevallen waarin het geslacht bepalend is in de zin van de wet. Derhalve wordt in dit besluit niet verwezen naar artikel 5, derde lid, onderdeel b, van de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen.

Artikel 1, onderdelen d tot en met f, van het Besluit beroepsactiviteiten waarvoor het geslacht bepalend is, ziet op categorieën van gevallen die in hoge mate betrekking hebben op de persoonlijke levenssfeer. Voor gevallen die onder het verbod van de artikelen 5 en 7 van de wet vallen is reeds voorzien in een uitzondering indien het betreft eisen, die, gelet op het privé-karakter van respectievelijk de werkverhouding en de omstandigheden waarop de rechtsverhouding ziet in redelijkheid kunnen worden gesteld. Ter wille van de eenheid van de betekenis van begrippen in de regelgeving en ter voorkoming van mogelijke misverstanden is, hoewel voor een groot deel overbodig, in dit besluit eveneens verwezen naar artikel 1, onderdelen d tot en met f, van genoemd besluit.

Onderdeel b

Deze categorie heeft betrekking op het terrein van de gezondheidszorg. Bij de dienstverlening op het terrein van de gezondheidszorg kan het geslacht bepalend zijn. Onderscheid op grond van geslacht in deze sector van het maatschappelijk leven zal veelal volstrekt vanzelfsprekend zijn. Zo kunnen de lichamelijke verschillen tussen mannen en vrouwen doorwerken in de dienstverlening op het terrein van de gezondheidszorg. Men kan hierbij denken aan specifiek op vrouwen of op mannen gerichte dienstverlening als het periodiek preventieve gezondheidsonderzoek naar baarmoederhalskanker, onderzoek op risicofactoren in het kader van harten vaatziekten, het aan vrouwen bieden van de mogelijkheid hun jonge kinderen borstvoeding te geven (bij voorbeeld in zogenoemde kolfkamers) en de inenting van meisjes tegen de ziekte rode hond.

De gevallen waarin het beschermende maatregelen betreft in verband met zwangerschap en moederschap, zijn specifieke gevallen waarin het geslacht bepalend is, welke kunnen worden aangemerkt als de gevallen,

bedoeld in artikel 2, onderdeel b, van de wet. Hierbij kan men denken aan beschermende maatregelen tijdens de zwangerschap en de lactatieperiode, bij voorbeeld bescherming tegen blootstelling aan chemische stoffen op de arbeidsplaats. Verder kan men denken aan dienstverlening in het kader van de verloskundige zorg. Onderscheid in de zin van een positieve of beschermende behandeling van zwangere vrouwen of vrouwen met jonge kinderen behoort de normale situatie te zijn. Hier geldt dat de feitelijke ongelijkheid in deze gevallen tot een evenredige ongelijkheid in behandeling behoort te leiden. Gelijke behandeling zou in dergelijke gevallen onder omstandigheden zelfs kunnen worden aangemerkt als strijdig met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt. Voor wat betreft de benadeling van vrouwen in verband met beschermende maatregelen wegens zwangerschap merken wij op, dat dergelijke maatregelen, indien zij noodzakelijk zijn voor de bescherming van de vrouw, haar vrucht of haar kind, toelaatbaar moeten worden geacht, ook al zijn die maatregelen financieel nadelig voor de vrouw. De tekst van het besluit beperkt deze categorie tot die gevallen waarin het onderscheid op grond van geslacht nodig is voor een doelmatige bescherming. Ten aanzien van bij voorbeeld een vliegverbod voor zwangere vrouwen is op grond van de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen door de Commissie gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de arbeid geoordeeld dat niet voldoende aannemelijk was dat het vliegen voor een zwangere vrouw of haar ongebooren kind zulke gevaren met zich brengt dat vliegen geheel onmogelijk moest worden gemaakt¹.

Onderdeel c

Deze categorie geeft aan dat bij de bescherming van de zedelijkheid van jeugdigen het geslacht bepalend kan zijn. Te denken valt hierbij aan jeugdherbergen. De leeftijdsgrens van 16 jaar komt overeen met de leeftijdsgrens in de zedelijkheidswetgeving in het Wetboek van Strafrecht².

De bescherming van de zedelijkheid van kinderen brengt onderscheid op grond van geslacht mee en zonder vermelding in dit besluit zou dergelijk onderscheid verboden zijn binnen de reikwijdte van de wet. Het bestaan van strafbepalingen doet daar overigens niet aan af.

Onderdeel d

Deze categorie heeft betrekking op bij voorbeeld (openbare) zwembaden, badhuizen, kleedhokjes, gemeenschappelijke toiletten en dergelijke. Vereist is dat voor mannen en vrouwen gelijkwaardige voorzieningen aanwezig zijn.

Onderdeel e

Deze categorie heeft betrekking op het tegengaan van seksueel geweld en seksuele intimidatie door specifieke maatregelen die naar geslacht kunnen verschillen. Het kan gerechtvaardigd zijn voor mannen en vrouwen specifieke maatregelen te treffen. Voor dergelijke maatregelen is in dit onderdeel een omschrijving opgenomen. Als voorbeeld van een geval dat onder deze categorie valt, kan gedacht worden aan diensten die worden aangeboden door instellingen als Blijf van mijn lijf-huizen.

Ook mannen kunnen slachtoffer zijn van seksuele intimidatie. Het geslacht is naar ons oordeel voor het beleid ter zake niet van belang, ook de hetero- of homoseksuele gerichtheid is niet van belang.

¹ Vergelijk het oordeel van de Commissie gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de arbeid van 9 januari 1991, Oordelen Commissie gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de arbeid 1991, nr. 39-91-2.

² De artikelen 240b en 245 van het Wetboek van Strafrecht.

Onderdeel f

Deze categorie ziet op de zogenoemde «miss- en mister-verkiezingen». Wij zijn ons bewust van het feit dat in onze samenleving verschillend wordt gedacht over schoonheidswedstrijden waarbij onderscheid wordt gemaakt op grond van geslacht op of grond van uiterlijke kenmerken die samenhangen met het ras van een persoon. Niettemin zijn wij van oordeel dat dergelijke schoonheidswedstrijden zowel in ons eigen land als internationaal als een volstrekt normaal verschijnsel moeten worden beschouwd. Wij zijn van mening dat daarbij in beginsel geen sprake is van discriminatie omdat uiterlijke kenmerken en het geslacht bij die wedstrijden juist bepalend zijn. Ook is het gevolg van dergelijke wedstrijden niet dat bepaalde groepen worden benadeeld. Voorwaarde is wel dat het onderscheid op grond van geslacht moet samenhangen met het doel van de wedstrijd. Zo is het bij voorbeeld niet toegestaan een wedstrijd open te stellen voor zowel mannen als vrouwen, maar van mannen een hoger inschrijfgeld te verlangen.

Onderdeel g

Deze categorie betreft in de eerste plaats onderscheid op grond van geslacht bij sport en spel dat wordt gerechtvaardigd door bij voorbeeld een verschil in fysieke kracht, uithoudingsvermogen of lichaamsbouw. Hierbij zal het gaan om vanzelfsprekende gevallen. Onderscheid op grond van geslacht bij sport en spel is zowel nationaal als internationaal een heel gewoon verschijnsel. Het onderscheid moet echter gerechtvaardigd zijn door een relevant verschil in prestaties. Het mag duidelijk zijn dat de gemiddelde prestaties van de personen van verschillend geslacht een significant verschil moeten vertonen vooraleer het bepalend zijn van het geslacht kan worden aangenomen.

Bij wedstrijden in internationaal verband waar de gemiddelde prestaties van mannen en vrouwen niet verschillen, kunnen, bij voorbeeld op historische of cultureel bepaalde gronden, door de organisatie van die wedstrijden verschillende competities worden opgezet voor mannen en vrouwen. Het geslacht is in die gevallen bepalend, omdat het onderscheid zijn oorsprong vindt buiten de Nederlandse rechtsorde. Een verbod van onderscheid zou er bovendien in de praktijk toe kunnen leiden dat de uit Nederland afkomstige kandidaten van de deelname worden uitgesloten en dat het houden van die wedstrijden in Nederland niet meer mogelijk zou zijn. Wij zijn van oordeel dat het geslacht bepalend is, indien voorschriften over internationale competitie van een buitenlandse of internationale organisatie op het terrein van de sport uitsluitend naar geslacht gescheiden wedstrijden mogelijk maken. Het onderscheid op grond van geslacht is in zo'n geval evenzeer verbonden met de rechts-sfeer van die organisatie als met die van Nederland¹. In verband met deze categorie kan verder worden gewezen op artikel 1, onderdeel h, van het Besluit beroepsactiviteiten waarvoor het geslacht bepalend kan zijn, welke bepaling eveneens ziet op activiteiten die door het recht van andere landen aan personen van een bepaald geslacht zijn voorbehouden. Het vorenstaande neemt niet weg dat door maatschappelijke organisaties, in het bijzonder ook die op het terrein van de sport, in internationaal verband gepleit kan worden om onderscheid op grond van geslacht op te heffen indien tussen mannen en vrouwen geen verschil in prestaties bestaat.

Onderdeel h

Deze categorie voorziet in een omschrijving die voor de verzekeringsbranche van belang is. In de verzekeringspraktijk wordt bij levens-, invaliditeits- en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen bij het bepalen van de hoogte van de premie dan wel de hoogte van de uitkering gebruik

¹ Vergelijk het arrest van de Hoge Raad van 13 december 1991 (RvdW 1992, nr. 10). Ten aanzien van toepasselijke voorschriften van een buitenlandse organisatie oordeelde de Hoge Raad dat dergelijke voorschriften in beginsel meebrengen dat een Nederlandse organisatie deze voorschriften in acht heeft te nemen. De Nederlandse organisatie kan zich tegenover een derde op die voorschriften beroepen.

gemaakt van statistische gegevens omtrent de levensverwachting van mannen en vrouwen. Vrouwen in Nederland hebben statistisch gezien een hogere levensverwachting dan mannen. Deze verschillen in levensverwachting tussen mannen en vrouwen worden beïnvloed door biologische factoren, sociaal-culturele factoren en omgevingsfactoren. Het risico bij overlijdensrisicoverzekeringen op het leven van een man is derhalve hoger dan op het leven van een even oude vrouw, terwijl het risico bij lijfrenten voor een man lager is dan die voor een bij aanvang van de verzekering even oude vrouw bij overigens gelijke gegevens. De gegevens over de levensverwachting van mannen en vrouwen zijn bij deze verzekeringen bepalend voor de vaststelling van het te verzekeren risico. Het opnemen van een expliciete en nauwkeurige omschrijving ter zake in dit besluit is in overeenstemming met de bedoeling van de wetgever¹.

De omschrijving van deze categorie geeft aan dat voor wat betreft de premie in relatie tot de hoogte van de uitkering het geslacht bepalend is, voor zover dat premieverschil gebaseerd is op de tussen mannen en vrouwen bestaande verschillen in levensverwachting, vastgesteld op grond van deugdelijke en recente actuariële gegevens. Strikt genomen zouden slechts bepalend moeten zijn de verschillen in sterftekansen die veroorzaakt worden door biologische verschillen tussen mannen en vrouwen. Bij de huidige stand van de wetenschap is het echter niet mogelijk verantwoorde schattingen te doen van het relatieve aandeel van biologische factoren, sociaal-culturele factoren en omgevingsfactoren in de verschillende sterftekansen van mannen en vrouwen. Verzekeraars zijn in dat geval aangewezen op de gemiddelde sterftekansen van mannen en vrouwen, ook al zijn die sterftekansen voor een deel niet het gevolg van biologische verschillen. Bij de periodieke evaluatie van het besluit zal vooral de formulering van deze bepaling opnieuw worden bezien in verband met mogelijk nieuwe gegevens en inzichten over het verschil in gemiddelde sterftekansen van mannen en vrouwen. Ter wille van de rechtszekerheid – om vergelijking en beoordeling van het verschil mogelijk te maken – is het noodzakelijk het verschil in risico tussen mannelijke en vrouwelijke verzekerden tot uitdrukking te brengen in de premie in verhouding tot de uitkering en niet in (moeilijk te vergelijken) verschillen in de (overige) polisvoorwaarden. In dit besluit is de mogelijkheid om bij levensverzekeringen onderscheid te maken, beperkt tot gevallen waarin er een redelijke verhouding is tussen het verschil in levensverwachting van mannen en vrouwen en het premieverschil. Het woord «redelijkerwijs» is zodoende een beperking van de vrijheid om bij levensverzekeringen zonder meer voor mannen en vrouwen verschillende premies te vragen.

Dit besluit ziet binnen de reikwijdte van artikel 7 van de wet uitsluitend op de individueel, buiten het terrein van de arbeid, aangeboden levensverzekeringen. Op die levensverzekeringen is artikel 119 van het EG-verdrag niet van toepassing.

Onderdeel i

Deze categorie doelt op de gevallen waarin het diensten betreft die slechts aan mannen of aan vrouwen kunnen worden verleend. Daarbij kan gedacht worden aan bij voorbeeld schoonheidsspecialisten voor mannen dan wel vrouwen, dames- en herenkappers en zwangerschapsgymnastiek, hoewel in veel gevallen dames- en herenkappers hun diensten ook verlenen aan respectievelijk mannen en vrouwen en in de praktijk ook mannen meedoen aan een cursus zwangerschapsgymnastiek.

Ten aanzien van goederen, bij voorbeeld het kopen of huren van goederen, geldt evenwel dat het geslacht nimmer bepalend is. Hoewel goederen wel bestemd kunnen zijn voor het gebruik door uitsluitend mannen dan wel vrouwen, is voor bij voorbeeld het kopen of huren van die goederen het geslacht niet bepalend.

¹ Zie Kamerstukken II 1991/92, 22 014, nr. 10, blz. 32-36 en Handelingen II 1992/93, blz. 3531.

Artikel 2

Dit artikel omschrijft de in artikel 2, vierde lid, van de wet bedoelde gevallen waarin de uiterlijke kenmerken die samenhangen met het ras van een persoon naar algemene maatstaven bepalend zijn. De in artikel 2, vierde lid, van de wet bedoelde gevallen doen zich vooral voor op de door de artikelen 5 en 6 van de wet bestreken terreinen (arbeid en vrije beroep).

Deze bepaling ziet uitsluitend op situaties waarin de fysieke verschillen van belang zijn. Het gaat hier om uiterlijke kenmerken als lichaamsbouw, huidkleur, vorm van het gezicht, haartype, haarkleur, oogkleur en dergelijke, in onderlinge samenhang. Het bepalend zijn van het ras betreft, anders dan bij de grond geslacht het geval is, uitsluitend fysieke verschillen en heeft geen betrekking op sociologische verschillen tussen groepen met een bepaald kenmerk. Het aantal en de reikwijdte van de in dit artikel omschreven categorieën zijn daardoor relatief beperkt.

Onderdeel a

Voor wat deze categorie betreft, moet vooral gedacht worden aan de werving van acteurs of dansers voor toneel, film en televisie, fotografie en andere cultuur-uitingen of reclame-doeleinden. Wij zijn van oordeel dat daarbij de vrijheid van meningsuiting en de artistieke vrijheid voorop horen te staan.

Bij de gekozen omschrijving is zoveel mogelijk aangesloten bij artikel 5, derde lid, van de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen en artikel 1 van het Besluit beroepsactiviteiten waarvoor het geslacht bepalend kan zijn. Bij de gevallen in deze categorieën zullen uiterlijke kenmerken van groot belang zijn. Deze eisen zullen verschillend zijn al naar gelang de desbetreffende activiteit of rol en de wijze waarop deze moet worden vertolkt of uitgevoerd. Dergelijke eisen laten zich niet vatten in een strak juridisch kader, mede gelet op de artistieke vrijheid. Het bepalen van de functionaliteit van de eisen die worden gesteld aan degene die een rol moet vertolken, is aldus overgelaten aan degene die de eisen stelt, bij voorbeeld de kunstenaar, producent of regisseur. Of het uiterlijk bepalend is, hangt af van de concrete rol die moet worden vertolkt. Wat de kunstenaar betreft zij er op gewezen dat volgens de omschrijving van onderdeel a, het uiterlijk slechts bepalend is voor zover het betrekking heeft op een bepaalde rol. Dit betreft derhalve de kunstenaar die zelf een bepaalde rol speelt.

Onderdeel b

Voor wat deze categorie betreft, moet vooral worden gedacht aan de werving van modellen voor toneel, film, televisie, fotografie en andere cultuur-uitingen of reclame-doeleinden. Niet alleen bij kunstuitingen, maar ook bij andere culturele uitingen, zoals in de mode-wereld, horen de vrijheid van meningsuiting en de artistieke vrijheid alsmede de vrijheid van culturele ontplooiing voorop te staan.

Ook voor mannequins en modellen geldt dat het uiterlijk van groot belang is. Wat mannequins en modellen betreft, geldt in feite hetzelfde als hetgeen is opgemerkt over het vertolken van een bepaalde rol. Het in het oog springende verschil tussen een mannequin of een model en een acteur is, dat een mannequin en een model juist zijn eigen uiterlijk toont en de acteur vooral niet zichzelf uitbeeldt, maar een bepaalde rol speelt. Degene die met ras samenhangende eisen stelt aan het uiterlijk, bij voorbeeld de fotograaf of de ontwerper, zal duidelijk moeten kunnen maken dat de aan het uiterlijk gestelde eisen redelijk zijn.

Onderdeel c

Deze categorie is vergelijkbaar met artikel 1, onderdeel f. Bij schoonheidswedstrijden gaat het juist om de uiterlijke kenmerken van de deelnemers. Die kenmerken kunnen in bepaalde gevallen niet alleen samenhangen met het geslacht, maar ook met het ras van personen. Ten aanzien van de noodzaak deze categorie van gevallen in dit besluit op te nemen, verwijzen wij naar het gestelde bij artikel 1, onderdeel f. De rechtvaardiging van onderscheid bij wedstrijden als hier bedoeld is duidelijk. Van discriminatie is geen sprake indien voor een bepaalde groep personen die bepaalde uiterlijke kenmerken hebben, schoonheidswedstrijden worden georganiseerd.

Onderdeel d

Deze categorie doelt op de gevallen waarin het betreft diensten die slechts aan personen met bepaalde uiterlijke kenmerken worden verleend. Zo zal een in kroeshaar gespecialiseerde kapper ervoor kunnen kiezen uitsluitend in zijn specialisatie werkzaam te zijn en aldus zijn diensten uitsluitend aan te bieden aan personen met kroeshaar. Omgekeerd zal het zich kunnen voordoen dat een kapper zijn diensten niet kan verlenen aan iemand met een bepaald haar-type omdat de vaardigheid of de hulpmiddelen daarvoor ontbreken.

Evenals dat bij de grond geslacht het geval is, geldt ten aanzien van goederen dat de met het ras samenhangende uiterlijke kenmerken nimmer bepalend zijn, ook al zijn bepaalde goederen bestemd voor het gebruik door personen met bepaalde uiterlijke kenmerken (bij voorbeeld «make-up»).

Wij kunnen ons gevallen voorstellen in de dienstverlening waar uiterlijke kenmerken die samenhangen met iemands ras bepalend zijn. Zo zal onderscheid op grond van het hebben van kroeshaar of juist sluik haar als onderscheid op grond van ras kunnen worden aangemerkt. De samenhang met ras hoeft echter niet altijd aanwezig te zijn. Waar het echter om gaat is dat met het ras samenhangende kenmerken in de praktijk bepalend *kunnen* zijn. Dergelijke gevallen moeten in dit besluit worden omschreven, anders zou onderscheid in dergelijke gevallen verboden zijn.

Artikel 3

Algemeen

De gevallen waarin de nationaliteit bepalend is, bedoeld in artikel 2, vijfde lid, onderdeel b, van de wet, worden uitgewerkt in de algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 2, zesde lid, van de wet. Bij de totstandkoming van artikel 2, vijfde lid, van de wet is opgemerkt dat onderscheid dat gebaseerd is op de toepassing van algemeen verbindende voorschriften of regels van internationaal recht niet verboden is. Voor wat de toepassing van algemeen verbindende voorschriften betreft, kan worden gedacht aan onderscheid in verband met de toepassing van de Wet op de studiefinanciering, de wetgeving inzake de sociale zekerheid, de Vreemdelingenwet, de Paspoortwet, de Kieswet en de Wet arbeid buitenlandse werknemers. In de verhouding tussen burgers onderling is vooral de laatstgenoemde wet van belang, bij voorbeeld bij onderscheid door een werkgever bij de werving van personeel. Dergelijke gevallen betreffen onderscheid als bedoeld in artikel 2, vijfde lid, onderdeel a, van de wet.

De in artikel 2, vijfde lid, onderdeel b, van de wet bedoelde gevallen waarin de nationaliteit bepalend is, zijn beperkt. Slechts in uitzonderlijke gevallen zal nationaliteit bepalend zijn. Gedacht wordt aan onderscheid op

grond van nationaliteit bij het samenstellen van teams voor sportwedstrijden en het uitsluiten van buitenlandse spelers van deelneming aan deze wedstrijden, voor zover dit gebeurt om niet-economische redenen en verband houdt met het specifieke karakter en kader van deze wedstrijden en waarbij het uitsluitend sport en spel betreft. Bij dergelijke wedstrijden is onderscheid op grond van nationaliteit noodzakelijk omdat de winnende deelnemer of het winnende team van een landelijke competitie de vlag van een bepaald land moet vertegenwoordigen. Onderscheid op grond van nationaliteit bij de samenstelling van dergelijke teams en bij het selecteren van een deelnemer als zodanig is een veel voorkomend en aanvaard verschijnsel dat geen discriminatie op grond van nationaliteit inhoudt, omdat het onderscheid verband houdt met het specifieke karakter en kader van de internationale sportcompetitie. In verband daarmee wordt in dit artikel voorzien in de omschrijving van die gevallen.

Wij merken op dat onderscheid op grond van nationaliteit zowel het hebben van een bepaalde nationaliteit, het hebben van meer dan een nationaliteit en het hebben van geen nationaliteit omvat. De gevallen waarin de nationaliteit bepalend is, kunnen voor staatlozen evenzeer van belang zijn.

Deze bepaling doet overigens niet af aan het in artikel 5 van de Algemene wet gelijke behandeling neergelegde verbod van onderscheid op grond van nationaliteit bij de arbeidsvoorwaarden. Zo is bij voorbeeld een beloningsregeling die afhankelijk is van de nationaliteit van de sporter, niet toegestaan.

Evenmin doet dit besluit af aan het verbod van discriminatie op grond van nationaliteit zoals neergelegd in de artikelen 6, 48 tot en met 51 en 59 tot en met 66 van het EG-verdrag. Uit de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EG blijkt dat sportbeoefening onder het Gemeenschapsrecht valt voor zover zij een economische activiteit in de zin van artikel 2 van het EG-verdrag vormt. Volgens deze jurisprudentie heeft het in het EG-verdrag neergelegde verbod van discriminatie op grond van nationaliteit geen betrekking op de samenstelling van sportploegen, met name in de vorm van nationale ploegen en het uitsluiten van buitenlandse spelers van deelneming aan bepaalde wedstrijden, voor zover de opstelling van deze ploegen alleen van belang is voor de sport en als zodanig buiten de economische activiteit staat. Voorts geldt ingevolge bedoelde jurisprudentie dat een regeling of praktijk van een sportorganisatie, waarbij het recht om als beroeps- of semi-beroepsspeler deel te nemen aan voetbalwedstrijden wordt voorbehouden aan onderdanen van de betrokken lid-staat, onverenigbaar is met bedoeld verbod van discriminatie op grond van nationaliteit, tenzij het een regeling of praktijk betreft, waarbij buitenlandse spelers van deelneming aan bepaalde wedstrijden worden uitgesloten om niet-economische redenen die verband houden met het specifieke karakter en kader van deze wedstrijden en waarbij het dus uitsluitend om de sport als zodanig gaat¹. Onder het begrip «buitenlandse spelers» wordt voor Nederland verstaan, de spelers die de Nederlandse nationaliteit niet bezitten. De beperkingen die het EG-verdrag blijkens bedoelde jurisprudentie stelt, zijn in de tekst van het artikel opgenomen.

Onderdeel a

Wat betreft de reikwijdte van onderdeel a gaat het erom dat bij het samenstellen van ploegen onderscheid geoorloofd is in de gevallen waarin het betreft de samenstelling van nationale ploegen, voor zover de opstelling van deze ploegen alleen van belang is voor de sport of het spel en als zodanig buiten de economische activiteit staat.

¹ Vgl. HvJ EG, arrest van 12 december 1974, Walrave/Union Cycliste internationale, zaak 36-74, Jurispr. 1974, blz. 1405-1429 en HvJ EG, arrest van 14 juli 1976, Donà/Mantero, Jurispr. 1976, blz. 1333-1347.

Onderdeel b

Onderdeel b betreft het uitsluiten of in aantal beperken van deelname van individuele buitenlandse spelers aan bepaalde sportwedstrijden om niet-economische redenen die verband houden met het specifieke karakter en kader van deze wedstrijden en waarbij het uitsluitend om de sport of het spel als zodanig gaat. Niet bij alle spel- of sportactiviteiten zal onderscheid op grond van nationaliteit bij de deelname toegestaan zijn. Deze categorie is beperkt tot activiteiten op het terrein van sport en spel voor zover door de desbetreffende organisatie in een regeling of praktijk om niet-economische redenen onderscheid op grond van nationaliteit wordt voorgeschreven.

De Minister van Binnenlandse Zaken,
D. I. J. W. de Graaff-Nauta

De Minister van Justitie,
A. Kosto

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J. Wallage

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen,
J. M. M. Ritzen

De Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
J. M. M. Ritzen